

Interview met **Lendersprijswinnaar 2014** Sergé Bogaerts

Raymond Creemers

Op de RAVON-dag 2014 is een Lendersprijs, bestaande uit een sculptuur van een boomkikker en een oorkonde, aan Sergé Bogaerts uitgereikt. Sergé draagt actief bij aan bescherming door zijn onderzoek aan amfibieën – salamanders in het bijzonder – in de vrije natuur en in terraria. Hij vormt daarmee een verbindende schakel tussen de terrariumwereld en de 'wilde-dieren'-wereld.

Zijn kennis draagt hij actief uit door te participeren in projecten, onderzoeken en door het schrijven van (wetenschappelijke) publicaties. Hij is mede-auteur van een recent uitgebracht overzichtswerk over het houden en kweken van salamanders.

In het internationale 'Jaar van de Salamander 2014' was Sergé voor de jury dan ook "een geweldige kandidaat en een ware ambassadeur voor de Nederlandse herpetologie".

Sergé in Japan bij een Japanse reuzensalamander. (Foto: Sergé Bogaerts)

Sinds november 2014 ben je de trotse bezitter van de Lendersprijs 2014. Om met Mart Smeets' woorden te spreken: wat ging er door je heen?

Ik heb in Nederland niet zo heel veel veldwerk en onderzoek verricht en heb mijn aandacht vooral op terrariumstudies en op veldwerk in mediterrane landen gericht. Daarom was ik wel heel verrast, juist omdat andere kandidaten uit voorgaande jaren vooral ook in Nederland actief waren. Ik ben wel bestuurslid bij RAVON geweest van 1997 tot 2004.

Rob Lenders heeft mij binnen gehaald en ik heb erg veel geleerd in die tijd. In die jaren viel ik met mijn neus in de boter en mocht ik net de start van de professionalisering (de oprichting van het tijdschrift en het landelijk bureau) bij RAVON meemaken, een spannende pioniertijd.

Je komt uit de omgeving van Eindhoven. Hoe en wanneer is je interesse gewekt?

Mijn ouders werkten allebei bij een bekende gloeilampenfabrikant in Eindhoven en zij woonden bij mijn geboorte nog in bij hun ouders; ik ben daar op zolder ter wereld gekomen. Kort daarop zijn we naar Aalst (gemeente Waalre) verhuisd en daar ben ik opgegroeid tot aan mijn 18°. Als kind had ik roodwangschildpadden en toen die te groot werden hebben we ze in een aquarium- en terrariumwinkel omgeruild voor een aantal Japanse vuurbuiksalamanders (*Cynops pyrrhogaster*). Maar ik wilde ook dieren in het wild zien en rond diezelfde tijd sloot ik me aan bij de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJN). Tegelijkertijd werd ik lid van Lacerta. Daar leerde ik Rob Veen kennen en die heeft me in het veld op weg geholpen. Het was begin jaren tachtig vorige eeuw, er was toen nog geen internet en de kennis waar en hoe je die beesten kon vinden was nog maar beperkt ontsloten.

Je werkt bij Rijkswaterstaat, wat doe je daar en in hoeverre heeft het raakvlakken met bijvoorbeeld RAVON?

Ik werk als adviseur ecologie bij Rijkswaterstaat Oost. Bij grote projecten zie ik er op toe dat we ons aan de natuurwetgeving houden. Mitigeren en compenseren van negatieve effecten die ontstaan. Van ecopassages tot het compenseren van oppervlaktes natuur. Daarnaast beheert Rijkswaterstaat heel wat lappen natuur, denk aan de brede bermen van de snelwegen op de Veluwe, maar is geen natuurbeheerder zoals Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer, omdat natuur niet het hoofddoel is. We betekenen in praktische zin wel heel veel voor natuur. Bij dit werk kan ik mijn praktische kennis over herpetofauna goed inzetten. Bovendien betrekken we ecologische adviesbureau's en soms ook RAVON bij dit werk. Ik kom RAVON-ners regelmatig tegen!

Je bent in Nijmegen biologie gaan studeren, was dat een bewuste keuze?

Op advies van Rob Veen ben ik in Nijmegen Biologie gaan studeren, omdat Jan van Gelder en Henk Strijbosch daar dierecologisch onderzoek aan herpetofauna deden en daarbij veel investeerden in de begeleiding van studenten. Ik kwam daar later ook Jan van der Winden tegen, van origine een vogelonderzoeker. Jan was goed in het opzetten van systematisch veldonderzoek en ik in herpetologie en die combi hebben we, op eigen initiatief, ingezet om de herpetofauna van de Göksu-delta (Turkije) in kaart te brengen. Het was een onderzoek dat deels leek op het werk dat Rens Voeselek & Peter van Rooy op Sardinië (1984), en Wouter Helmer & Paul Scholte in de Evros Delta in Griekenland (1985) hadden uitgevoerd.

Je bent actief met veldherpetologisch onderzoek en terrariumkunde; hoe combineer je die twee takken van sport?
In grote lijnen voer ik eigenlijk twee typen onderzoek uit. In terrariums doe ik veel aan voortplantingsbiologie. Ik houd eigenlijk alleen nog dieren in een terrarium als ik er ook onderzoek aan kan doen. Dat kun je gemakkelijk thuis doen en levert veel resultaat op, omdat je vanuit je luie stoel al heel veel kunt observeren en vastleggen. Daarnaast doe ik in het veld onderzoek aan bijvoorbeeld salamanders in landen als Turkije, Marokko en Tunesië. Zo hebben we een aantal jaren achter elkaar veldwerk gedaan aan de in Turkije endemische Anatolische beeksalamander (*Neureergus strauchii*). In die landen is vaak nauwelijks iets bekend over de bijzondere soorten die er zitten. Ik begin dan ook vaak bij basaal ecologisch onderzoek. Nieuwe vindplaatsen opsporen, dieren meten en wegen, habitat beschrijven en waterkwaliteitsdata verzamelen. Dit soort basale gegevens levert al relatief snel nieuwe kennis op die publiceerbaar is.

De buitenlandtripjes doe je vaak niet alleen maar in groepsverband. Je hebt een aantal vaste reispartners met soortgelijke interesses om je heen verzameld.

Dat klopt! Veel van de reizen doe ik met een of meerdere andere liefhebbers die in de loop der jaren ook goede vrienden zijn geworden. Gezamenlijke interesses, maar vooral ook met elkaar plezier hebben is daarvoor de basis. Een veldtrip is voor mij het leukst als er op grote lijnen wat doelen zijn en voor de rest alleen een begin en eind. Ik vertrek maar zelden met vooraf een lijst van vindplaatsen van andere mensen. Ik wil het liefst zelf plekken ontdekken. Daarbij reis ik met wisselend gezelschap. Maar mensen als Frank Pasmans, Max Sparreboom, Tonnie Woeltjes, Rob Veen en Martijn van der Loo zijn vaste reisgenoten. Salamanders zijn vaak het hoofddoel. We hebben meestal wel vrij beperkte tijd, en stappen uit waar het leuk is. Op een gegeven moment krijg je ook wel een neus voor de goede plekken: daar waar water en kleine landschapselementen bij elkaar komen. Vaak zijn

dat bijvoorbeeld (spoor)bruggetjes over riviertjes of beken of poelen. Water, bosrandjes, enige openheid en een rommelhoekje of vuilstort en dan het liefst een combi daarvan, op een plek die gemakkelijk vanaf de weg bereikbaar is. We reizen eigenlijk altijd per auto in de landen waar we heen gaan. Ik ben net op reis naar Japan geweest, waar ik de Japanse reuzensalamander (*Andrias japonicus*) in het wild heb gezien. Dichter bij een dinosaurus in de vorm van een salamander kun je toch niet komen!

Dan een gewetensvraag. Wat heeft je voorkeur: reptielen, amfibieën of vissen?

De eerste twee groepen hebben duidelijk mijn voorkeur, waarbij ik salamanders vaak heel hoog op mijn lijstje heb staan, maar ik heb ook een liefde voor skinken. Vuursalamanders zijn wel mijn grote liefde en ik wil eigenlijk wel alle soorten en ondersoorten en hun habitats in het wild zien.

Enkele opgetekende kreten over jou, je mag ze afkraken, ontkennen, relativiseren of aanvullen: makkelijk in de omgang, enthousiast, internationaal georiënteerd.

Goh ja, ze kloppen alle drie wel. Ik vind het leuk om contacten te onderhouden en help anderen graag met informatie. Als je in een ander land iets wil doen is het ook leuk om lokale wetenschappers erbij te hebben en om de resultaten samen te publiceren. Met zijn allen weet je altijd heel wat meer dan een persoon alleen en iedereen heeft toch zijn eigen specialismen. Sommige dingen kun je ook niet alleen, denk aan genetisch onderzoek daarvoor heb je samenwerking met een universiteit of instituut nodig waar men dat dat werk kan uitvoeren. De meeste mensen waarmee ik samenwerk hebben dezelfde instelling en dan heb je elkaar snel gevonden.

Kun je een toekomstvisie geven; waar moet RAVON de komende 5 jaar wat jou betreft extra aandacht aan besteden?

RAVON heeft heel veel aan andere landen te bieden en RAVON heeft aangetoond dat ze vrijwilligers, wetenschap (citizen science) en praktische natuurbescherming op een goede manier kan bedienen. Dat is

Mannetje Anatolische beeksalamander uit Oost-Turkije. (Foto: Sergé Bogaerts)

uniek en zie je buiten Nederland eigenlijk alleen in Engeland en een heel enkel ander land terug. RAVON is enorm gegroeid, niet alleen in menskracht maar ook in het werkveld. Ik vind persoonlijk, vanuit mijn vuursalamander-interesse, het wetenschappelijke werk aan de nieuwe schimmel enorm interessant. Daar kan ik gelukkig ook aan bijdragen. Maar zonder enthousiaste en betrokken mensen als Alex Kloor en Nico Janssen die daar wel al jaren avonden buiten in de regen rondlopen was dit nooit ontdekt. Dit toont voor mij de kracht van RAVON in een notendop. Iedereen, van betrokken vrijwilliger tot betaalde kracht, kan op zijn eigen wijze een steentje bijdragen aan kennis en bescherming van onze reptielen, amfibieën en vissen. Of het nu gaat om onderzoek aan herpetoducten, paddenoverzetacties, waarnemingen invoeren in telmee, straatkolkenonderzoek, populatiestudies of het jarenlang trouw volgen van een monitoringsroute. Het uitdragen van die resultaten en successen is een prima ontwikkeling. En daar kunnen ze buiten Nederland nog zeker wat van leren.

Summary

Interview with Sergé Bogaerts 2014 Winner of the Lenders Prize

At the annual meeting of RAVON on November 8th 2014, Sergé Bogaerts received the Lenders Award as a mark of appreciation for his active contribution to conservation by his researches on amphibians and salamanders in the field and in captivity. The prize is a bronze sculpture of a tree frog and a charter with a fire salamander on it.

Raymond Creemers, RAVON

r.creemers@ravon.nl

